

Ladislav Tajovský: Mýtus o nadřazenosti lékařů

22. prosince 2010

www.ihned.cz

22.12.2010

Podivný protest lékařských odborů je možné nahlížet z několika úhlů pohledu. Stranou komentářů zatím většinou zůstává jeden rozměr, který je však pro pochopení širších souvislostí docela zásadní. Diskuse se vede o platech lékařů a obcházení zákoníku práce. V pozadí je ale vždy implicitně přítomné přesvědčení o výjimečnosti lékařského povolání a z něj plynoucí nadřazenosti těch, kteří se rozhodli sloužit blahu národa oděni do bílých plášťů. Kdyby měla být na konci hrozby hromadným exodem ze strany českých lékařů změna v nazírání na tento způsob obživy, pak by šlo asi o výsledek stejně tak nechtěný jako přínosný.

Dobývání renty

Člověk, jenž nastupuje na vysokou školu, činí zásadní rozhodnutí. Nemalou část svého života se rozhoduje strávit přípravou na budoucí zaměstnání. Jde patrně o nejdůležitější životní investici, protože právě investice do lidského kapitálu jsou v průměru ty vůbec nejvýnosnější. U každé investice, obzvláště u dlouhodobých, je samozřejmé, že nikdy nejsme schopni předem kalkulovat všechny náklady. A budoucí výnosy jsou vždy nejisté, resp. vždy zde existuje jistá míra rizika ztrátovosti celé investice. A v případě vzdělání se taková investice počítá v letech, jež člověku nikdo nikdy nevrátí - obtížně si dokážeme představit ztrátu bolestivější a svého druhu fatálnější.

Výnosy z investice do vzdělání mají různou podobu. Nejde zdaleka jen o budoucí vyšší příjmy, které studentovi přinese několikapísmenná zkratka před či za jménem. Výnosem je i společenská prestiž, možnost vykonávat povolání, které přináší neměřitelné individuální uspokojení (zjednodušeně radost z práce) atd.

Vše doposud uvedené je sofistickou, jejíž závěry asi nikoho soudného nepřekvapí. Autor těchto řádků odhaduje, že procento jeho univerzitních spolužáků, kteří jsou spokojeni se svým dnešním honorářem, dosahuje řádu jednotek. Nakonec právě nespokojenost se současným stavem je hnacím motorem pokroku, společenského i individuálního. Je zcela běžné, že ti, kteří jsou nespokojeni se svým finančním ohodnocením, činí kroky k tomu, aby se situace změnila. Lidé střídají povolání jako na běžícím pásu, jedni více, jiní méně. Hledají co nejlepší způsob, jak realizovat výnosy ze své investice do vlastního lidského kapitálu. V ekonomii se tomu říká dobývání renty.

Garance trvalé návratnosti?

Proč by měli být výjimkou právě lékaři, kteří se snaží své hledání institucionalizovat a jeho náklady přenášet na zbytek společnosti? Pokud je vystudovaný chemik či historik nespokojený se svou životní úrovní, informuje zbytek společnosti o tom, že si chce hledat práci jinde, třeba zcela mimo svůj obor? Povolání lékaře je z hlediska dlouhodobého průměru jedním z nejlukrativnějších. To je totiž jediný důvod, proč lékařské fakulty nasávají ty nejlepší studenty a přes značnou náročnost studia vykazují obrovský převis poptávky nad nabídkou.

Zároveň to však v žádném případě neznamená, že je všem absolventům lékařských fakult předem garantována vysoká a trvalá návratnost jejich investice, již na prahu dospělosti učinili. Nikdo nemůže mít zajištěno, že bude mít štěstí vykonávat celý život povolání, po němž touží, na které se připravoval, a za honorář, jež sám považuje za odpovídající. Je to výsada a každý by měl mít právo o to usilovat. Naším lékařům bychom toto právo neměli upírat. Zároveň si však uvědomme, že stejně jako nikdo jiný, tak ani lékaři si nemohou nárokovat, že se jim všem kdysi učiněná investice do vlastního

lidského kapitálu vrátí v podobě adekvátních příjmů a jiných výnosů. Nejsou v tom nijak odlišní od fyzika, botanika či kunsthistorika.

Hospodářské noviny, 22. prosince 2010